

Formatief handelen en het werken met primaire/secundaire, geschreven en ongeschreven bronnen

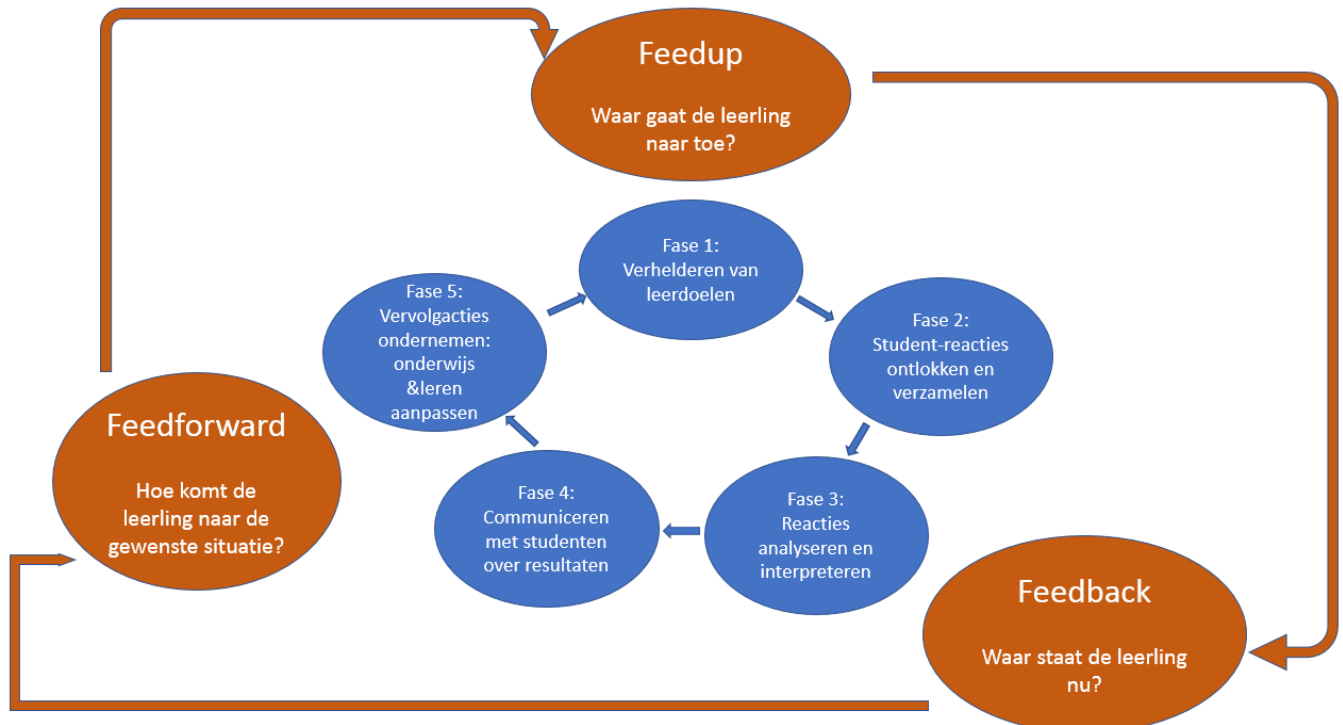
In dit document wordt beschreven hoe je formatief kunt werken met elementaire opdrachten over het gebruik van bronnen in het geschiedenisonderwijs.

Leerdoelen

Leerlingen leren ...

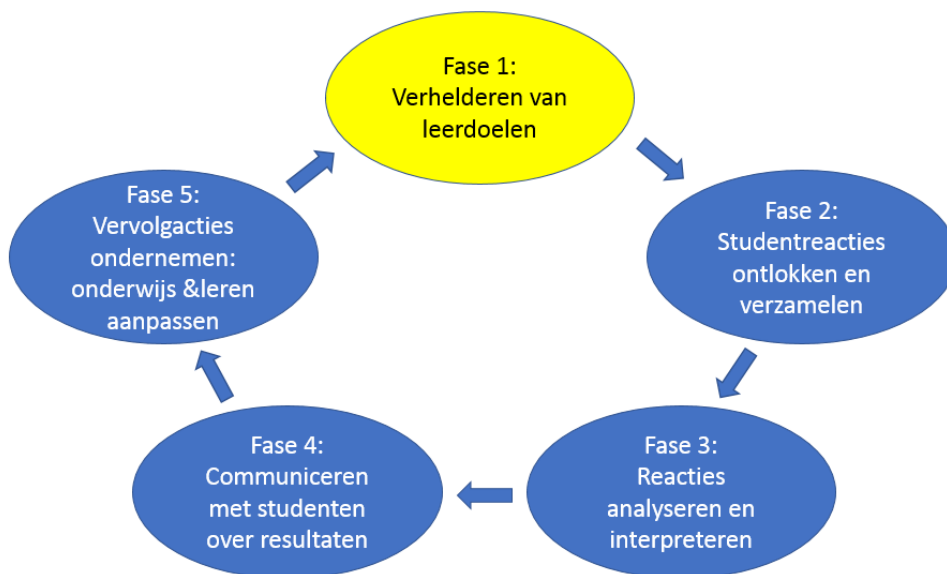
- onderscheid te maken tussen primaire en secundaire bronnen
- uit te leggen welke bronnen beschikbaar zijn voor een onderzoek over een bepaalde periode en/of over een bepaald onderwerp

Voor elk van de vijf fasen van de formatieve evaluatiecyclus wordt beschreven wat er van leraar en leerling wordt verwacht.

Feedup (waar gaat de leerling naar toe?)

Fase 1 Verhelderen van leerdoelen

Wat moeten leerlingen kunnen?

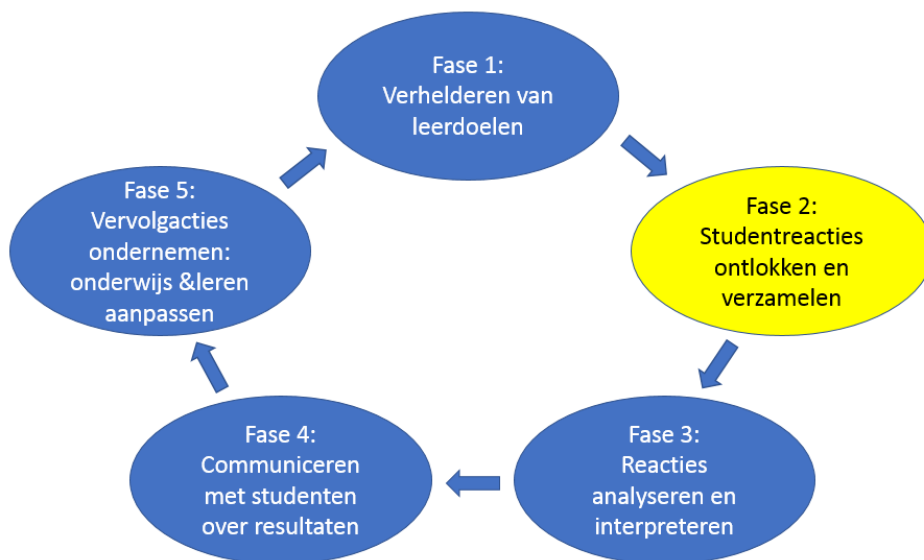
De leraar legt uit dat bronnen het basismateriaal zijn voor onderzoek naar het verleden en dat je daarbij onderscheid kunt maken tussen primaire en secundaire bronnen. Een onderscheid dat een rol speelt bij het beoordelen van de betrouwbaarheid van bronnen.

Hij vraagt leerlingen voorbeelden te noemen van beide en waarom, afhankelijk van de vraag, primaire bronnen betrouwbaarder **kunnen** zijn dan secundaire bronnen. Of dat het geval is hangt van veel factoren af, maar de belangrijkste is wel de aard van de historische onderzoeksvraag.

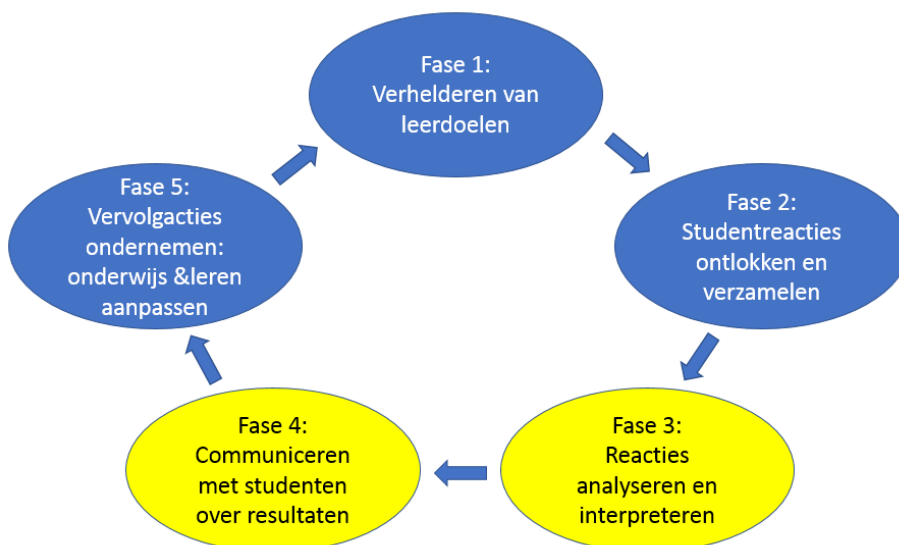
Zonodig legt de leraar ook uit dat we over de prehistorie geen geschreven bronnen hebben.

Feedback (waar staat de leerling nu?)

Fase 2 Ontlokken en verzamelen van leerlingreacties

De leerlingen maken de opdracht individueel.

Fase 3 Analyseren en interpreteren van leerlingreacties

Fase 4 Communeren met leerlingen over de resultaten

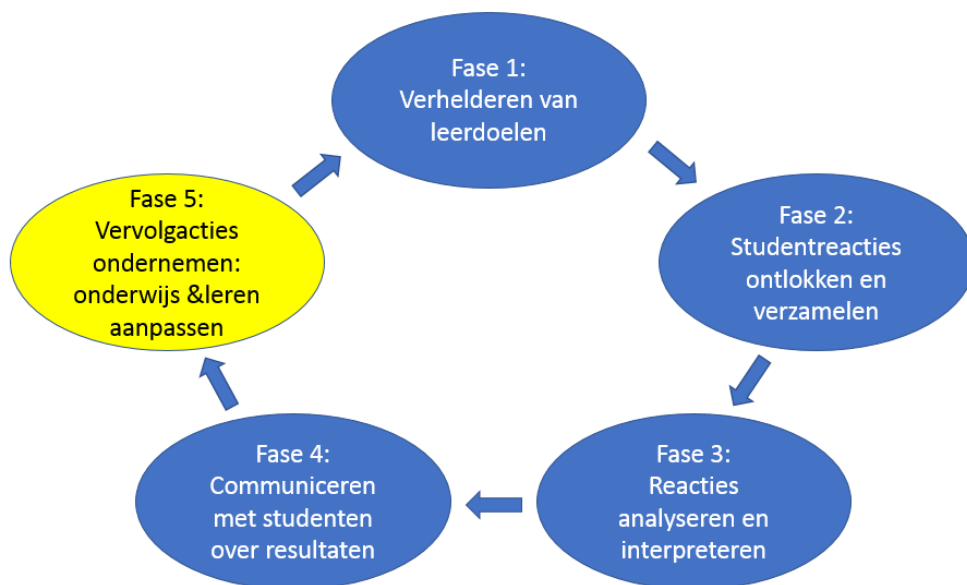
In deze opdrachten wordt veel gewerkt met invulschema's. Dit biedt de leraar, als hij rondloopt door de klas, snel inzicht in de kwaliteit van de prestatie van een leerling. Zo nodig gaat hij in gesprek met de leerling, waarbij hij vooral ingaat op het proces. Wat hebben de leerlingen gedaan om de opdrachten te maken en tegen welke moeilijkheden zijn ze aangelopen?

De leraar kan ook gebruik maken van peer-assessment. Elke leerling beoordeelt het werk van een klasgenoot en gaat met hem of haar in discussie over die onderdelen waarin hun antwoorden verschillend zijn. Zonodig roepen zij de hulp van de leraar in.

Zie voor meer informatie over feedback bijvoorbeeld: <http://histoforum.net/2017/feedback.html> of A Matrix of Feedback for Learning: <https://ro.ecu.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=4007&context=ajte>

Feedforward (hoe komt de leerling naar de gewenste situatie)

Fase 5 Vervolgacties ondernemen

De leraar kan de opdracht klassikaal nabespreken, waarin hij inventariseert tegen welke moeilijkheden de leerlingen zijn aangelopen. Vervolgens geeft hij tips hoe leerlingen deze moeilijkheden een volgende keer, als het over het werken met bronnen gaat, kunnen overwinnen. Ook kan hij het denkproces aan de hand van een nieuwe opdracht, eventueel samen met de leerlingen, voordoen (modellen).

Werken met bronnen

In dit document wordt beschreven hoe je formatief kunt werken met elementaire opdrachten over het gebruik van bronnen in het geschiedenisonderwijs.

Leerdoelen

Leerlingen leren ...

- onderscheid te maken tussen primaire en secundaire bronnen
- uit te leggen welke bronnen beschikbaar zijn voor een onderzoek over een bepaalde periode en/of over een bepaald onderwerp

Bij het onderzoek van het verleden spelen bronnen een belangrijke rol. Deze bronnen kun je op verschillende manieren indelen.

Primaire en secundaire bronnen

Primaire bronnen zijn gemaakt door mensen die direct bij een kwestie betrokken zijn geweest (bijvoorbeeld ooggetuigen), secundaire bronnen zijn gemaakt door mensen die niet direct bij de kwestie betrokken zijn geweest. Deze bronnen zijn vaak in een andere tijd gemaakt.

Geschreven en ongeschreven bronnen

Geschreven bronnen (bijvoorbeeld kranten, brieven, dagboeken)

Ongeschreven bronnen kun je onderverdelen in:

1. gesproken bronnen (bijvoorbeeld interviews)
2. gebouwen, voorwerpen enz.
3. beeldbronnen (bijvoorbeeld tekeningen, schilderijen, foto's)
4. bewegende beeldbronnen (film, video)

N.B. Ga bij de beantwoording van de vragen 1 t/m 3 uit van *primaire bronnen!!!*

- 1 Stel je wilt onderzoek doen naar de manier waarop de mensen zo'n 30.000 jaar geleden met hun doden omgingen. Werden zij verbrand, begraven of...?

Welke van de volgende bronnen kun je dan wel en welke niet gebruiken? Zet telkens een kruisje in het juiste vakje:

Soort bron	wel	niet
Gesproken bronnen		
gebouwen, voorwerpen enz.		
beeldbronnen (bijvoorbeeld tekeningen, schilderijen, foto's)		

bewegende beeldbronnen (film, video)		
--------------------------------------	--	--

2 Stel je wilt onderzoek doen naar de manier waarop mensen in de 17e eeuw zich kleedden.

Welke van de volgende bronnen kun je dan wel en welke niet gebruiken? Zet telkens een kruisje in het juiste vakje:

Soort bron	wel	niet
Gesproken bronnen		
gebouwen, voorwerpen enz.		
beeldbronnen (bijvoorbeeld tekeningen, schilderijen, foto's)		
bewegende beeldbronnen (film, video)		

3 Stel je wilt onderzoek doen naar de manier van leven van één van je grootouders.

Welke van de volgende bronnen kun je dan wel en welke niet gebruiken? Zet telkens een kruisje in het juiste vakje en geef van de bron of bronnen die je niet kunt gebruiken aan waarom je die niet kunt gebruiken.

Soort bron	wel	niet	Reden
Gesproken bronnen			
gebouwen, voorwerpen enz.			
beeldbronnen (bijvoorbeeld tekeningen, schilderijen, foto's)			
bewegende beeldbronnen (film, video)			

- 4 Stel je wilt een onderzoek doen naar het eerste huis waar je grootouders hebben gewoond. Als onderdeel van je onderzoek stel je vragen aan je moeder. Zij vertelt je van alles over dat huis hoe het eruit zag, hoeveel kamers het had enz.. Zij vertelt je ook dat zij er niet is geboren en dat zij het huis zelf nooit heeft gezien. Is je moeder in jouw onderzoek een primaire of een secundaire bron? Leg je antwoord uit.
- 5 Als je onderzoek wilt doen naar de geschiedenis van Egypte zou je de volgende bronnen kunnen gebruiken

a je schoolboek over Egypte

b een beschrijving van de rotsgraven in Egypte uit de 18^e eeuw

c een drieduizend jaar oud, in Egypte gevonden, dodenboek

d een reconstructietekening van het binnenste van een piramide

e een mummie uit het oude Egypte

f een verfilming van de mythe van Isis en Osiris

g een stuk papyrus waarop een handelscontract staat tussen twee kooplieden uit het oude Egypte

Welke van deze bronnen zijn primaire en welke secundaire bronnen? Zet telkens een kruisje in het juiste vakje:

Nummer	Primaire bron	Secundaire bron
a		
b		
c		
d		
e		
f		
g		